

Elmalı Müzesi'nden Bir Veteranus'a Ait Yeni Bir Mezar Yazıtı*A New Funerary Inscription for a Veteranus from the Elmalı Museum***Yadigâr DOĞAN*****Öz**

Bu makalede Elmalı Müzesi'nde korunan bir adet yeni mezar yazıtı tanıtılmaktadır. Yazıt, Korkuteli ilçesine bağlı Mamatlar'da ele geçmiştir. Makalede ilk olarak Mamatlar'dan şimdiye kadar bilinen arkeolojik ve epigrafik veriler aktarılmaktadır. Ayrıca yakın çevresindeki Tyriaion'dan ele geçen veriler çerçevesinde yerleşim Balboura teritoryumu sınırları içerisine yerleştirilmektedir. Bununla birlikte yerleşimin Tyriaion'un da içinde bulunduğu bir pentakomia birlikteliği içinde yer almış olabileceği düşünülmektedir. Aile üyeleri tarafından kendisi için dikilmiş olan mezar yazıtından Kleon'un Pannonia'da konuşlanmış II. Adiutrix lejyonunda askerlik hizmeti yapmış olduğu öğrenilmektedir. Vespasianus tarafından İS 70 yılında kurulmuş olan Legio II Adiutrix'in hizmet ettiği ve konuşlandığı bölgeler hakkında kısaca bilgi verilmektedir. Kleon'un emekliliğinden sonra vatanına geri dönmüş olduğu görülmektedir. Makalede ayrıca yazıtın bulunduğu yerleşim ve çevresinden ele geçen Roma Dönemi'ne ait askeri yazıtlar hakkında bilgi verilmektedir. Özellikle Balboura kent merkezinden ve Tyriaion yerleşiminden belgelenen yazıtlarda geçen colonia ifadesi temelinde Balboura kent teritoryumunda olası bir colonia varlığına dair yapılan tartışmalar bir araya getirilerek değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Mamatlar, Tyriaion, Legio II Adiutrix, veteranus.

Abstract

This article introduces a new funerary inscription kept today at the Elmalı Museum. The inscription is recorded from Mamatlar in the Korkuteli district. In this article, firstly, archaeological and epigraphic documents known from Mamatlar thus far are assessed. Furthermore, the settlement is placed within the boundaries of the Balboura territory based on the evidence gathered from the nearby Tyriaion. It is also considered that the settlement may have been part of a pentakomia, which Tyriaion also included. The funerary inscription erected by his family members indicates that Kleon served as a soldier in the Legio II Adiutrix stationed in Pannonia. The article provides brief information about the regions where Legio II Adiutrix, established by Vespasian in AD 70, served and was stationed. It is seen that he returned to his homeland after his retirement from the army. The article also provides information about military inscriptions dated to the Roman Period, recorded from the settlement where the inscription was found and its surroundings. The discussions regarding the possible existence of a colonia within the territory of Balboura are brought together and evaluated, particularly based on the term colonia in the inscriptions documented from the city center of Balboura and the settlement of Tyriaion.

Keywords: Mamatlar, Tyriaion, Legio II Adiutrix, veteranus.

* Dr. Yadigâr Doğan, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Antalya.

 0009-0004-6819-4697 | yadigardogan@hotmail.com

Makalenin konusunu oluşturan *veteranus* Kleon ve ailesinin mezar yazıtı Antalya'nın Korkuteli ilçesine bağlı Mamatlar'dan getirilerek Elmalı Müzesi'nin¹ yazılı eserler koleksiyonuna dâhil edilmiştir. Yazıtın bulunmuş olduğu Mamatlar, Lykia Bölgesi'nin kuzeydoğusunda yer alan Tyriaion yerleşiminin 5-6 km kadar kuzeyinde yer almaktadır². Kozağacı'na lokalize edilmiş olan Tyriaion'da belgelenmiş olan Septimius Severus Dönemi'ne ait bir yazıtta geçen “Τοριαειτῶν ἡ πεντακωμία τῆς Βαλ[β]ουρέων πόλεως (Balboursa kentinin beşli köy birliği (üyeleri) Tyriaionlular'ın)” ifadesi³ ile yerleşimin Balboursa kentine bağlı olduğu bilinmektedir. Bununla birlikte Erken Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen ve üzerinde ΒΑΛ “Βαλ(βουρέων)” harflerinin kazınmış olduğu iki adet kaya sınır yazıtı da kent teritoryumunun kuzeydoğudaki ve doğudaki sınırına dair bilgi vermektedir. Söz konusu sınır yazıtlarından her ikisi de Mamatlar yerleşiminin doğusunda yer almakla birlikte, bunlardan birisi Nebiler yakınındaki Göçgediği mevkinde bulunmuş olup kentin Isinda'ya olan sınırını belirlerken, Tatgediği mevkinde bulunmuş olan diğeri ise olasılıkla Termessos sınırını oluşturmaktaydı⁴. Doğal bir sınır oluşturan Söğüt (= Karalitıs) Gölü'nün güneybatısında yer alan ve pek çok yazıtın belgelenmiş olduğu Söğüt⁵ de dâhil edildiğinde Mamatlar'ın Balboursa teritoryumu içinde kaldığı açık bir şekilde görülmektedir⁶.

Mamatlar'dan kaydedilen arkeolojik veriler kısıtlıdır. J. J. Coulton ve ekibi tarafından Balboursa ve çevresinde yapılan yüzey araştırmaları sırasında bir aslanlı lahit kapağı ve olasılıkla bir mezar yapısına ait monolitik üst ve yan kirişlere sahip bir giriş kaydedilmiştir⁷. Yazılı eser olarak ise günümüze kadar sadece Constantinus I dönemine ait mezar taşından devşirme bir miltaş⁸ ve Demeter rahibesi Artemis için dikilen bir mezar yazıtı⁹ yayımlanmıştır. Elmalı Müzesi'nde bu makalede tanıtılan yazıt dışında Mamatlar'dan getirilerek muhafaza edilmiş 10 adet mezar yazıtı daha bulunmakta ve tarafımdan yayıma hazırlanmaktadır. Onomastik açıdan oldukça zengin olan bu mezar yazıtları yerleşimin statüsüne dair bir veri sağlamamaktadır. Ancak Tyriaion'un Balboursa teritoryumuna aidiyetini gösteren yazıtta geçen “Τοριαειτῶν ἡ πεντακωμία τῆς Βαλ[β]ουρέων πόλεως” tanımlamasına göre bu bölgede Tyriaion'un da içerisinde yer aldığı bir *pentakomia* birlikteliği bulunduğu bilinmektedir. Bir araya gelerek *pentakomia* birlikteliğini oluşturan beş *kome*'nin birbirine yakın konumdaki yerleşimler olduğunu¹⁰, dolayısıyla diğer köylerin

¹ 2017 ve 2018 yıllarında Antalya Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Antalya Elmalı Müzesi Müdürlüğü tarafından verilen izinlerle ilgili müzede bulunan Yunanca ve Latince yazıtlar Doç. Dr. Burak Takmer danışmanlığında tarafımdan kayıt altına alınmıştır. Müzede yazılı eserleri kopyalamamız için bizlere izin veren eski müze müdürü Sayın Yunus Reyhan Taşçıoğlu'na, müzede çalışmalarımız sırasında bizlere yardımcı olan müze arkeoloğu Sayın Kardelen Yılan'a ve bizleri en iyi şekilde ağırlayan müze çalışanlarına çok teşekkür ederim. Bu makalede tanıtılan yazıt dışında Elmalı Müzesi'nde korunmakta olan diğer yazıtlar da tarafımdan yayıma hazırlanmaktadır. Amerikan İlmî Araştırmalar Derneğine (ARİT) vermiş oldukları cömert burs ile Elmalı Müzesi'nde bulunan yazıtlara ilişkin çalışmanın yürütülmesini mümkün kıldıkları için teşekkürü borç bilirim.

² Hellenkemper – Hild 2004, 710, s.v. “Mamatlar”.

³ Naour 1980, 37-38, no.7, str. 8-11.

⁴ Çelgin – Çelgin 2000, 437; 2001, 394; ayrıca bk. Hellenkemper – Hild 2004, s.v. “Balboursa”.

⁵ Hellenkemper – Hild 2004, 859, s.v. “Söğüt”. Yazıtlar için ise bk. Bean 1971, 14-18, no.21-33; Milner 1998, 6-8, no.6-8 ve 10.

⁶ Balboursa teritoryumu, olasılıkla kent merkezinden yukarıda bahsi geçen doğusundaki Tyriaion'a kadar olan doğal geçiş hattı üzerinde bulunan ve antik verilerin kaydedilmiş olduğu Çaltılar, Çobanisa, Bekçiler, Doğanlar, Küçükü ve Çıvgalar yerleşimlerini de kapsamaktadır.

⁷ Coulton 2012b, 404.

⁸ Naour 1980, 71-72, no. 29 ve 42-43, no.11; yerleşimden yayımlanmamış 3 adet miltaş daha bilinmektedir, bk. Hellenkemper – Hild 2004, 710, s.v. “Mamatlar”.

⁹ Naour 1980, 72-74, no 30.

¹⁰ Ch. Schuler 1998, 224, bu tür kırsal topluluklar arasında *dikomia* ve *trikomia* birlikteliklerinin daha sık görüldüğünü, zira daha fazla *kome*'nin bir araya gelmesi durumunda örgütlenme çabasının büyük ölçüde arttığını belirtmekte, dolayısıyla bu tür birlikleri oluşturan köylerin birbirlerine oldukça yakın

Tyriaion'un yakın çevresinde bulunduğunu düşünmek yanlış olmayacaktır. Bu durumda Tyriaion yerleşimine 5-6 km uzaklıktaki Mamatlar'ın *kome* statüsünde bir yerleşim olduğunu ve olasılıkla Tyriaion'un merkezinde yer aldığı¹¹ *pentakomia* birlikteliğinin içerisinde yer aldığını söylemek mümkündür¹².

Tanım: Malzemesi kireçtaşı olan silindirik formlu mezar steli. Aşağıya doğru hafifçe genişleyen eserin üst kısmı kırık ve eksiktir. Eserin yüzeyinde doğal nedenlerden kaynaklı tahribat izlenmektedir. Gövdenin alt kısmından başlayan ve düzgün bir şekilde kazınmış 10 satırlık bir yazıt bulunmaktadır. Eserin üzerinde herhangi bir motif görülmemektedir.

Env. no: 2011/55;

Buluntu Yeri: Mamatlar, şimdi Elmalı Müzesi bahçesinde.

Ölçüler: Yük.: 1.20 m; Çap: 0.40 m; Harf Yük.: 0.02-0.025 m.

- οἱ Ερμαπίου Κλέωνος
2 ἀνέστησαν ἑαυτοὺς
καὶ Ἰούλιος καὶ Μάγνος
4 τὸν πατέρα αὐτῶν,
Ναννα δὲ τὸν ἄνδρα
6 αὐτῆς Κλέωνα Μαγαν-
τος στρατευσάμενον
8 λεγιῶνος δευτέρας τῆς
Παννονίας φιλοστοργίας
10 καὶ μνήμης ἔνεκεν.

(Bu mezar taşını) Kleon oğlu Ermapias'ın oğulları Iulius ile Magnus kendileri ve babaları için dikti, Nanna ise Pannonia'da (konuşlanmış) Legio II (Adiutrix)'te askerlik yapmış olan kocası Magas oğlu Kleon için sevgi ve anısı vesilesiyle (dikti).

Tarihlendirme: Yazıtta adı geçen lejyonun kurulduğu İS 70 yılı *terminus post quem*'dir. Harf karakterlerine göre ise yazıt İS 2. veya 3. yüzyıla tarihlendirilebilir.

Yazıtta Yunan (Kleon) ve Latin (Iulius ve Magnus) şahıs isimlerinin yanı sıra yerel isimlere de rastlanmaktadır. Ερμαπιας, Arma'dan türetilmiş, Lykia dışında

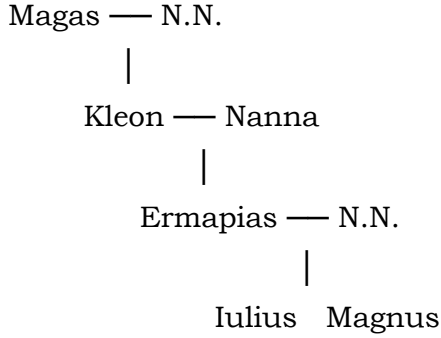
olması ve komşularıyla iş birliği içinde olmaya ihtiyaç duyacak kadar küçük olmaları gerektiğini söylemektedir.

¹¹ Tyriaion'un yerleşim statüsüne ve *pentakomia* içindeki konumuna ilişkin bk. Schuler 1998, 45, 222 ve 224; ayrıca bkz. Coulton 2012b, 405.

¹² Aynı şekilde Tyriaion'un kuzeyinde yer alan Kızılaliler'den de arkeolojik ve epigrafik veriler belgelenmiştir, bkz. Hellenkemper – Hild 2004, 637–638, s.v. “Kızılaliler”; olasılıkla Mamatlar gibi küçük bir kırsal yerleşim olan Kızılaliler de bölgedeki *pentakomia* birlikteliği içinde yer almaktaydı, krş. Coulton 2012a, 158.

nadiren belgelenmiş yerel bir şahıs ismidir¹³. *Ναῦνα* Lallname grubuna giren yerel bir kadın ismidir, hem *Ναῦνα* hem de varyasyonları olan *Ναῦας*, *Ναῦης*, *Ναῦίς*, *Ναῦις*, *Ναῦναίς*, *Ναῦνείς* isimleri Asia Minor'de oldukça yaygındır¹⁴. *Μάγας* ismi ise Kibyrtis kökenli yerel bir isimdir¹⁵, Lykia Bölgesi'nde ise Boubon kenti daha yoğun olmak üzere Kabalia dağlık alanında yer alan kentlerde belgelenmiştir¹⁶.

Yazıt, yapısı bakımından aile ilişkilerini anlamakta karışıklık yaratmaktadır. Mezar yazıtlarında genellikle mezarı diktiren kişi ya da kişilerin isimlerinin nominatif halde yazıtın başında belirtilmesi ve sonrasında da kimin için diktirmiş olduklarının belirtilmesi beklenmektedir. Ancak Iulius ve Magnus isimlerinin beklendiği üzere nominatif halde ancak sonraki satırlarda fiilden sonra verilerek babaları için diktirmiş olduklarının ve hemen sonrasında Nanna isminin verilerek kocası Kleon için diktirmiş olduğunun belirtilmesi Kleon'un Iulius ve Magnus'un babası olduğu şeklinde izlenim vermektedir. Ancak yazıtın ilk satırından (οἱ Ἐρμαπίου Κλέωνος) Iulius ve Magnus'un Kleon'un torunları, Ermapias'ın ise oğulları oldukları açıkça okunmaktadır, dolayısıyla yazıtı hem kendileri için hem de babaları Ermapias için diktirmiş oldukları anlaşılmaktadır. Bu durumda yazıtın sonraki satırlarında Magas oğlu Kleon'un eşi olan Nanna ise Iulius ve Magnus'un babaannesi olmaktadır.

Kleon'un askerlik hizmetini yapmış olduğu Pannonia'da¹⁷ (konuşlanmış) Legio II Adiutrix, (str. 7-9: στρατευσάμενον λεγιῶνος δευτέρας τῆς Παννονίας) Vespasianus

¹³ Balzat 2014, 259–263; ayrıca bk. Zgusta 1964, § 355-20.

¹⁴ Zgusta 1964, § 1013–1-25.

¹⁵ Th. Corsten (2019), isme ilişkin epigrafik verileri bir araya getirip değerlendirerek Makedonya kökenli *Μάγας* (genitif: *Μάγα*) ile Kibyrtis ve Pisidia bölgelerindeki yazıtlarda geçen *Μάγας* (genitif: *Μάγαντος*) isimlerinin birbirinden ayrılması gerektiğini düşünmektedir. Kibyrtis bölgesinde 28 kez belgelenmiş olan *Μάγας* isminin buraya özgü bir şahıs ismi olması gerektiğini önermektedir.

¹⁶ LGPN V.C, s.v. “Μάγας”; ayrıca Hippou Kome'den bir örnek için bk. LGPN V.B, s.v. “Μάγας”.

¹⁷ Illyricum'un ne zaman Dalmatia ve Pannonia olarak iki bölgeye ayrıldığına ve bölgelerin ne zaman eyalet olarak düzenlendiğine dair farklı görüşler bulunmaktadır, söz konusu görüşlerin tümü P. Kovács (2007, 103–105; 2008, 238 ve 2014, 40–41) tarafından derlendiği için burada tek tek değinilmeyecektir; ayrıca bk. Fitz 2000; Dzino 2010, 156–167, özellikle 160 ve 2017, 43–44; Šaćić Beća 2022. Ancak bu görüşler üzerindeki tartışma özellikle farklı dönemlere işaret eden iki tanesi üzerinde yoğunlaşmıştır ve günümüzde hala güncelliğini korumaktadır. Bunlardan ilki Drusus'un Illyricum'a gidişinin (İS 19-20) bölgenin yeniden organize edilmesi ile ilişkilendirilmesi temelinde erken Tiberius Dönemi'ne işaret etmektedir, daha detaylı bilgi için bk. Fitz 2000, 70; Kovács 2008, 245; 2014, 55-57; Dzino 2010, 162. Bir diğeri ise özellikle İS 60 yılı askeri diplomalarında “Illyricum” ifadesinin geçmesini (CIL XVI, 4) ve Pannonia'nın bilinen ilk *legatus*'unun L. Tampius Flavianus (CIL X, 6225: *legatus Aug. Pr. Pr. Pannoniae*) olmasını temel alan Pannonia'nın Vespasianus Dönemi'nde eyalet olarak düzenlenmiş olduğuna ilişkin görüştür, bk. Šašel Kos 1997, 41–42; 2010; 2011, 115. Bu bağlamda P. Kovács, daha önceki verileri de ele aldığı 2007 yılında yayımlanmış olduğu “A Pisidian Veteran and the First Mention of Pannonia” isimli çalışmasında Pisidia Bölgesi'nde yer alan Prostanna kentinden bir onurlandırma yazıtını yeniden değerlendirmiştir. Olasılıkla Legio XV Apollinaris'te görev yapmış *veteranus* Marcus Seius [---] tarafından Nero'ya ithaf edilmiş olan yazıtın 8. satırında geçen ve lejyon ile bağlantılı olan “εἰς Παννονίας” ifadesinden yola çıkarak Pannonia'nın eyalet olarak düzenlenmesinin Vespasianus Dönemi'nden önce gerçekleşmiş olduğuna işaret etmekte ve hatta bu düzenlemenin Tiberius'un ilk yıllarında yapılmış olduğuna dair düşünceyi desteklemektedir. M. Šašel

tarafından İS 70 yılında kurulmuştur¹⁸. Batavia İsyanı'nda yer aldıktan sonra, İS 71 yılında Q. Petillius Cerialis Caesius Rufus komutasında Britannia'ya transfer edilmiş¹⁹, önce Lindum'da, sonra ise Deva'da konuşlanmıştır²⁰. Domitianus'un Dacia'ya karşı yürüttüğü savaşta hizmet ettikten sonra²¹ İS 89 yılında Aquincum'a transfer edilmiştir. Lejyon, Traianus'un Dacia Savaşları²² ve Parthia Seferi'nde²³ görev aldıktan sonra ise İS 118'de Aquincum'a geri dönmüş ve uzun yıllar boyunca burada konuşlanmıştır²⁴. Commodus'un öldürülmesi ile birlikte ortaya çıkan iç savaşta Pescennius Niger ve Clodius Albinus'a karşı Septimius Severus'un yanında olan lejyon daha sonra imparatorun Parthlar'a karşı seferinde de hizmette bulunmuş ve İS 202 yılında imparator ile birlikte Aquincum'a geri dönmüştür²⁵. Ancak daha sonra Caracalla ile birlikte tekrar doğuya gitmiş ve imparatorun Parthlar ile savaşında yer almıştır²⁶. İS 218 yılında Aquincum'da Legio II Adiutrix tarafından dikilmiş olan yazıtlardan doğudan dönmüş olduğu bilinen²⁷ lejyonun sonraki yıllarına dair veriler ise sınırlıdır²⁸.

Balboursa'nın doğusunda, yukarıda da söz edildiği üzere Mamatlar'ın hemen yakınında yer alan Tyriaion yerleşiminden de Roma Dönemi'ne ait askeri yazıtlar bilinmektedir. Titus Flavius Herennius'un kendisi, karısı, çocukları ve ebeveynleri için diktirmiş olduğu mezar yazıtından kendisinin Legio VI Ferrata'da hizmet etmiş bir *veteranus* (str. 2-3: ούετρανός ἐπὶ τῆς λ[ε]γεῶν(ος) ἔκτης) olduğu²⁹; Aurelius Kornous'un kendisi ve annesi için yaptırmış olduğu mezar yazıtından ise Legio I Parthica'da hizmette bulunmuş olduğu (str. 2-5: στρατεύομενος ἐν λεγεῶνι πρεμπο[αρ]θικῶ) öğrenilmektedir³⁰. Bir başka mezar yazıtı ise *equus singularis* Iulius Valerius ve babası *principalis* Aurelius Valerius (str. 1-5: Ἰούλιος Οὐαλέριος στρατιώτης ἱππεύς σινγλάρης Αὐρή<λι>ον Οὐαλέριον στρατιώτην πινκιπᾶ<λι>ν) isimlerini kaydetmektedir³¹. Söz konusu yazıtların yanı sıra N. P. Milner tarafından bir mezar sahibinin oğulları olarak kaydedilen G(aius) Iulius Ripa[nus] ve Cassius Longus Crispus ile ilişkili olarak olasılıkla askerlik hizmetlerinden dolayı farklı Latin isimleri ile adlandırılmış olabilecekleri ve Ripanus isminin şahsın Tuna sınırındaki askerlik hizmeti ile ilişkilendirilebileceği ifade edilmiştir³²; dolayısıyla söz konusu iki

Kos ise söz konusu onurlandırma yazıtın bir asker tarafından dikilmiş olduğuna dikkat çekerek kesin bir veri olarak değerlendirmemekte ve tarihlendirmeyi kabul etmemektedir, bk. Šašel Kos 2010, özellikle 129: "The inscription is a private dedication to Nero, in which the *de facto* name for the province could have been used; there was no need to have the official name of the province carved, *Illyricum Inferius*, which was longer and had perhaps never been in use among soldiers stationed there". Bu makalenin konusunu oluşturan ve yine bir *veteranus* ile ilişkili olan yazıtta geçen "Pannonia" ise lejyonun kuruluş tarihi de göz önünde bulundurulduğunda (olasılıkla bahsi geçen Nero'ya ithaf edilmiş *veteranus* yazıtında da olduğu gibi) eyalete işaret ediyor olmalıdır.

¹⁸ Ritterling 1925, col. 1438–1439; Parker 1928, 102–104; Lörincz 2000, 160.

¹⁹ Ritterling 1925, col. 1441; Frere 1978, 118.

²⁰ Ritterling 1925, col. 1441; Frere 1978, 122.

²¹ Lejyonun bu görevi esnasında Sirmium'da konuşlandığı düşünülmektedir, Lörincz 2000, 161; Wilkes 2000, 106; ayrıca bk. Mirković 2017, 64–66 ve 158–159, no. 47 (= CIL III, 10224); krş. Syme 1928, 46 v.d. ve 55.

²² Lörincz 2000, 162–163.

²³ Farnum 2005, 9 ve dn. 102.

²⁴ Mócsy 1974, 99; Lörincz 1981, 286.

²⁵ Mócsy 1974, 198 ve 201; Lörincz 2000, 166; Wilkes 2000, 106; ayrıca ilişkili yazıt için bk. Németh 1976, 193–197.

²⁶ Lejyonun Caracalla'nın Parthlar'a karşı olan seferinde yer almış olduğu Byzantion ve Zeugma'dan ele geçen lejyon askerlerinin mezar yazıtları aracılığı ile bilinmektedir; yazıtlar için bk. Speidel 1984, 4–6 (Byzantion) ve 1992, 213; ayrıca bk. Lörincz 2000, 167.

²⁷ Fitz 1962, 56–57.

²⁸ Székesszékhérvár'daki bir mezar yazıtı aracılığıyla lejyonun Claudius II tarafından Gotlara düzenlenen seferde de yer almış olabileceği belirtilmektedir, bk. Lörincz 2000, 167.

²⁹ Naour 1980, 89–91, no.43.

³⁰ Naour 1980, 38–40, no.8.

³¹ Naour 1980, 40–41, no.9.

³² Coulton 2012b, 98. Bahsi geçen yazıt için ise bk. Naour 1980, 64, no.24.

isim de, her ne kadar yazıtta özellikle belirtilmiş olmasa da, yerleşimden kaydedilen Roma lejyonlarında görev almış askerler arasında listelenebilir. Ayrıca Elmalı Müzesi'ne yine aynı bölgeden getirilmiş olan³³ bir başka mezar yazıtında askerlik görevini tamamlamış olan Gaius Sentius Aquila ismi (str. 1-2: Γάιος Σέντιος Ἀκύλας στρατευσάμενος) okunmaktadır. Bunların dışında 1990'lı yılların ilk yarısında civarda yapılan yüzey araştırmalarında bulunan yazıtlar arasında *veteranus* Lucius Valerius Maximus'a ait Latince ve Yunanca çift dilli bir yazıtın da yer aldığı belirtilmektedir³⁴.

Tyriaion'daki askerlerden Aurelius Kornous mezar yazıtında kendisini “Βαλβουρέυς τῆς κολωνία γειτοσύνης Πύρου ποταμοῦ”³⁵ olarak tanımlamaktadır. Bu ifade, Balboursa kent sınırları içerisinde bir *colonia*'nın varlığına atıfta bulunmakla birlikte *colonia*'nın nerede olduğuna dair soru işareti oluşturmaktadır. R. Heberdey ve E. Kalinka ifadenin Balboursa kentinin kendisine mi, *kome*'lerinden birine mi yoksa kentle aynı adı taşıyan küçük bir yerleşime mi atıfta bulunduğu konusunda belirsizlik olduğunu ifade ederlerken³⁶, G. E. Bean, Septimius Severus Dönemi'ne ait yazıtı da göz önünde bulundurarak³⁷ bölgenin İS 2. yüzyılda Balboursa kent teritoryumunda olduğunu, dolayısıyla yazıtta geçen *colonia*'nın Balboursa kentini değil Tyriaion'u kastettiğini belirtmektedir³⁸. Ch. Naour ise *colonia*'nın Balboursa kent yerleşimin yakınında yer alması gerektiğini söyleyerek kente paralel bir Roma yerleşimi olabileceği fikrini öne sürmektedir³⁹; ancak kent ve yakın çevresinden böyle bir yerleşimin bulunduğu dair herhangi bir veri yoktur. Yine aynı şekilde N. P. Milner da Balboursa'dan yayımladığı bir onurlandırma yazıtında yer alan “ἡ λαμπροτάτ[η] [βα]λβουρέων {ἡ} κολ[ωνία]” ifadesinden yola çıkarak kentte bir *colonia*'nın varlığına ilişkin tartışmasında Aurelius Kornous'un mezar yazıtını ele almaktadır. R. Cagnat'ın κολωνία<ς> düzeltmesinin (IGR III, 497) yazıtın daha anlaşılır kıldığını belirtmekle birlikte, yine de ifadenin Balboursa kentinin kendisinin mi bir koloni olduğu, yoksa kent topraklarında Pyros Nehri bölgesinde bir koloni mi bulundurduğu konusunda belirsizlik olduğunu ifade etmektedir. Ancak hem yazıtın buluntu yerinin Tyriaion olması hem de yukarıda da bahsi geçen asker yazıtlarının Tyriaion'dan belgelenmesi sebebiyle olası bir *colonia* yerleşiminin Tyriaion'da kurulmuş olması gerektiğini söylemektedir⁴⁰.

Roma Devleti'nin Cumhuriyet Dönemi ile birlikte başlatmış ve sonrasında İmparatorluk Dönemi ile birlikte devam ettirmiş olduğu kolonizasyon politikası neticesinde Asia Minor'de pek çok koloninin kurulduğu bilinmektedir. Balboursa'nın konumlandığı Kuzey Lykia'nın sınır olduğu Pisidia Bölgesi'nin merkezinde

³³ Etd 98 envanter numarası ile kaydedilmiş olan mezar yazıtının kesin yeri bilinmemekle birlikte müze görevlileri tarafından silindir biçimli diğer taşlar ile aynı bölgeden gelmiş olduğu belirtilmiştir. Müzedeki silindir biçimli mezar yazıtlarının çoğu Korkuteli ilçesinin Mamatlar ve Kızılaliler mahallelerinin buldukları bölgeden müzeye getirilmişlerdir. Ancak yine de yazıt buluntu yerinin kesin olmamasından dolayı bu makaleye dâhil edilmemiştir.

³⁴ İplikçioğlu v.d. 2000, 200–201. 1994-1995 yıllarında Mamatlar ve Kızılaliler civarında yoğunlaşan yüzey araştırması sırasında bulunmuş olan yazıtın kesin yeri belirtilmemiştir. Elmalı ve Korkuteli ilçelerinden gelen yazıtların korunmuş olduğu Elmalı Müzesi'nde yapılan çalışmalar sırasında yazıtta rastlanmamıştır.

³⁵ Naour 1980, 38–40, no. 8, str. 8–12. Bu ifade “Pyros Nehri yakınındaki *colonia*'dan bir Balbouralı” şeklinde anlaşılmalıdır, ayrıca bk. Coulton 2012b, 97.

³⁶ Heberdey – Kalinka 1896, 10, no. 30; “Z. 8-12 ist die Construction nicht ganz klar: ob an die bekannte Stadt, beziehungsweise eine ihrer Komen (vgl. die Liste aus Oinoanda), oder an ein kleines Balbura, das in der Nachbarschaft von Koloneia an einem Flusse Pyros gelegen war, zu denken sei, muss dahingestellt bleiben”.

³⁷ Naour 1980, 37–38, no.7 (= Bean 1956, 156, no.59): “Τοριαειτῶν ἡ πεντακωμία τῆς Βαλ[β]ουρέων πόλεως”.

³⁸ Bean 1956, 156: “a Balburan from the community on the river Pyrus adjoining the *colonia* (of Toriaion)”.

³⁹ Naour 1980, 39–40.

⁴⁰ Coulton 2012b, 97–98.

kurulmuş olan Cremna, Olbasa ve Comama kolonileri de Roma İmparatorluğu'nun civardaki kolonizasyon hareketinin açık bir göstergesidir. Dolayısıyla N. P. Milner'ın Balboursa kentinin doğusunda bir *colonia* yerleşimi olduğu önerisi doğru görünmekte ve yeni verilerle birlikte de güçlenmektedir. Ancak, Tyriaion ve çevresindeki yerleşimlerde koloni kurumları ve memuriyetlerine ilişkin epigrafik veri bulunmadığından, bir veteran kolonisinin varlığına dair kesin bir değerlendirme yapmak mümkün değildir.

KAYNAKÇA

Balzat 2014

J. S. Balzat, "Names in EPM- in Southern Asia Minor. A Contribution to the Cultural History of Ancient Lycia", *Chiron* 44, 2014, 253–284.

Bean 1956

G. E. Bean, "Notes and Inscriptions from the Cibyratis and Caralitis", *Annual of the British School at Athens*, Vol. 51, 1956, 136–156.

Bean 1971

G. E. Bean, *Journeys in Northern Lycia 1965-1967*, Wien, 1971.

Coulton 2012a

J. J. Coulton, *The Balboura Survey and Settlement in Highland Southwest Anatolia: 1. Balboura and the history of highland settlement*, London, 2012.

Coulton 2012b

J. J. Coulton, *The Balboura Survey and Settlement in Highland Southwest Anatolia:2. The Balboura survey: detailed studies and catalogues*, London, 2012.

Corsten 2019

Th. Corsten, "Prosopographische und onomastische Notizen V: Magas und Magas", *Philia* 5, 2019, 34–40.

Çelgin – Çelgin 2000

A. V. Çelgin – G. Çelgin, "Doğu ve Kuzeydoğu Lykia Araştırmaları", Türkiye Arkeolojisi ve İstanbul Üniversitesi, Ed. O. Belli, İstanbul, 2000, 434–441.

Çelgin – Çelgin 2001

A. V. Çelgin – G. Çelgin, "Research in east and northeast Lycia", Istanbul University's Contribution to Archaeology in Turkey, Ed. O. Belli, İstanbul, 2001, 392–399.

Dzino 2010

D. Dzino, *Illyricum in Roman Politics 229 BC-AD 68*, Cambridge, 2010.

Dzino 2017

D. Dzino, "The Division of Illyricum in Tiberian Era: Long Term Significance", *Tiberius in Illyricum: Contributions to the History of the Danubian Provinces under Tiberius' Reign, 14-37 AD* (Hungarian Polis Studies Nr. 24), Ed. P. Kovács, Budapest-Debrecen, 2017, 41–54.

Farnum 2005

J. H. Farnum, *The Positioning of the Roman Imperial Legions*. Oxford, 2005.

Fitz 1962

J. Fitz, "A Military History of Pannonia from the Marcomann Wars to the Death of Alexander Severus (180-235)", *Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 14, 1962, 25–112.

Fitz 2000

J. Fitz 2000, "Probleme der Zweiteilung Illyricums", *Alba Regia* 29, 2000, 65–73.

Frere 1978

S. Frere 1978, *Britannia. A History of Roman Britain* (second, revised edition), London, 1978.

Heberdey – Kalinka 1896

R. Heberdey – E. Kalinka, *Bericht über zwei Reisen im südwestlichen Kleinasien*, (Denkschriften der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften in Wien, Philosophisch-Historische Klasse, 45.1), Wien, 1896.

Hellenkemper – Hild 2004

H. Hellenkemper – F. Hild, *Tabula Imperii Byzantini 8: Lykien und Pamphylien*, (Denkschriften der Österreichischen Akademie der Wissenschaften Philosophisch-Historische Klasse, Denkschriften 320), Wien, 2004.

İplikçioğlu v.d. 2000

B. İplikçioğlu – G. Çelgin – A. V. Çelgin, “Doğu ve Kuzeydoğu Lykia – Güneybatı Pisidia Epigrafik – Tarihi Coğrafi Yüzey Araştırmaları (1991-1998 Çalışmaları)”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 17.1, 2000, 199–207.

Kovács 2007

P. Kovács, “A Pisidian Veteran and the First Mention of Pannonia”, *Tyche* 22, 2007, 99–107.

Kovács 2008

P. Kovács, “Some Notes on the Division of Illyricum”, *Die Römischen Provinzen. Begriff und Gründung*, Ed. I. Piso, Cluj-Napoca, 2008, 237–247.

Kovács 2014

P. Kovács, *A History of Pannonia during the Principate (Abhandlungen zur Alten Geschichte 65)*, Bonn, 2014.

LGPN V.B

“A Lexicon of Greek Personal Names. Volume V.B: Coastal Asia Minor: Caria to Cilicia”, Ed. J. S. Balzat – R. W. V. Catling – É. Chiricat – F. Marchand – T. Corsten, Oxford, 2013.

LGPN V.C.

“A Lexicon of Greek Personal Names VC: Inland Asia Minor”, Ed. J. S. Balzat – R. W.V. Catling – É. Chiricat – T. Corsten, Oxford, 2018.

Lörincz 1981

B. Lörincz, “Some Remarks on the History of the Pannonian Legions in the Late First and Early Second Centuries A.D.”, *Alba Regia* 19, 1981, 285–288.

Lörincz 2000

B. Lörincz, “Legio I Adiutrix”, *Les légions de Rome sous le Haut-Empire. Tome I. Actes du congrès de Lyon, 17-19 septembre 1998*, Ed. Y. Le Bohec – C. Wolff, Lyon, 2000, 159–168.

Milner 1998

N. P. Milner, *An Epigraphical Survey of the Kibyra-Olbasa Region Conducted by A. S. Hall*, (British Institute of Archaeology at Ankara Monograph 24), London, 1998.

Mirković 2017

M. Mirković, *University of Novi Sad, Faculty of Philosophy, Department of History Center For Historical Research Monographs Book 1 / Historical Archive “Srem” Sremska Mitrovica Monographs Book 13, Sirmium: Its History from the First Century AD to 582 AD*, Sremska Mitrovica-Novı Sad, 2017.

Mócsy 1974

A. Mócsy, *Pannonia and Upper Moesia: A History of the Middle Danube Provinces of the Roman Empire*, Londra, 1974.

Naour 1980

Ch. Naour, *Tyriaion en Cabalide. Épigraphie et géographie historique*, Zutphen, 1980.

Németh 1976

M. Németh, “Septimius Severus 202. Évi látogatásának újabb feliratos emléke Aquincumból / A Further Epigraphic Monument from Aquincum of the Visit of Septimius Severus in the Year 202 A.D.”, *Budapest Régiségei* XXIV.1, 1976, 193–197.

Parker 1928

H. M. D. Parker, *The Roman Legions*, Oxford, 1928.

Ritterling 1925

E. Ritterling, "Legio", *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft*, Band XII/2, 1925, col. 1437–1456.

Šašel Kos 1997

M. Šašel Kos, "The end of the Norican kingdom and the formation of the provinces of Noricum and Pannonia", *Akten des IV. Internationalen Kolloquiums über Probleme des provinziäl-römischen Kunstschaffens / Akti IV Mednarodnega Kolokvija O Problemih Rimske Provincialne Umetnosti*, Situla 36. Celje 8.-12. Mai/Maj 1995, Ed. B. Djurić – I. Lazar, Ljubljana, 1997, 21–42.

Šašel Kos 2010

M. Šašel Kos, "Pannonia or Lower Illyricum?", *Tyche* 25, 2010, 123–130.

Šašel Kos 2011

M. Šašel Kos, "The Roman conquest of Dalmatia and Pannonia under Augustus – some of the latest research results", *Fines imperii-imperium sine fine?: Römische Okkupations- und Grenzpolitik im frühen Principat Beiträge zum Kongress "Fines imperii-imperium sine fine?" in Osnabrück vom 14. bis 18. September 2009*, Ed. G. Moosbauer – R. Wiegels, Rahden, 2011, 107–117.

Šačić Beća 2022

A. Šačić Beća, "The issue of origin and division of the province of Illyricum", *Arheološki radovi i rasprave*, Vol. 21, 2022, 87–110.

Schuler 1998

C. Schuler, *Ländliche Siedlungen und Gemein den im Hellenistischen und römischen Kleinasien*, Verlag C. H. Beck, Münih, 1998.

Speidel 1984

M. Speidel, "Eagle-Bearer and Trumpeter. The Eagle-Standard and Trumpets of the Roman Legions Illustrated By Three Tombstones Recently Found at Byzantion", *Roman Army Studies, Volume One*, Ed. M. Speidel, Amsterdam, 1984, 3–43.

Speidel 1992

M. Speidel, "Pannonische Legionen in Carcallas Partherkrieg, Drei Inschriften aus Zeugma am Euphrat", *Roman Army Studies, Volume Two (MAVORS VIII)*, Ed. M. Speidel, Stuttgart, 1992, 212–217.

Syme 1928

R. Syme, "Rhine and Danube Legions under Domitian", *The Journal of Roman Studies* 18, 1928, 41–55.

Wilkes 2000

J. J. Wilkes, "Roman Legions and Their Fortresses in the Danube Lands (First to Third Centuries AD)", *Fortresses and their Legions*, Ed. R. J. Brewer, London-Cardiff, 2000, 101–119.

Zgusta 1964

L. Zgusta, *Kleinasiatische Personennamen*, Prag, 1964.